

23.2.2024

Maaselkä Wind Oy
Valtteri Paunonen, OX2
valtteri.paunonen@ox2.com

Viite: Lausuntopyyntönne Utajärven Maaselän tuulivoimahankkeen vaikutusarviointien päivittämisestä osayleiskaavoituksen yhteydessä, Natura-arvioinnin ajantasaisuudesta sekä YVA-menettelyn tarpeesta

Lausunto YVA-menettelyn tarpeesta, Natura-arvioinnin ajantasaisuudesta ja hankkeen uudesta kaavallisesta etenemisestä

Asian vireilletulo ja lausuntopyynnön yhteydessä toimitettu aineisto

Maaselkä Wind Oy (OX2) on pyytänyt (toimeksianto Ramboll Finland Oy, sähköposti 14.12.2023 Heta Tuunanen) lausuntoa Maaselän tuulivoimahankkeen kaavoituksen uudelleen käynnistämiseen ja aiempien selvitysten käyttökelpoisuuteen liittyen. Lausuntopyyntöä on täydennetty 18.12. toimitamalla kirjaamoon useita liitteitä hankkeen aiemman YVA-menettelyn ja kaavoituksen asiakirjoista, vuosilta 2016-2020.

Lausuntopyyntöön sisältyy liitteenä 1 työohjelmaksi nimetty asiakirja, joka on sisällöltään konsultin hankkeesta vastaavalle toimittaman tarjouksen työohjelma optioineen, eikä näin ollen anna varmuutta siitä, mitä esitetyistä selvityksistä tai vaikutusarvioinneista aiotaan toteuttaa.

Asiasta on järjestetty ensimmäisen kerran työneuvottelu hankkeesta vastaavan, kunnan ja ELY-keskuksen kanssa 19.9.2023 ja toinen työneuvottelu 5.2.2024. Jälkimmäisessä työneuvottelussa ELY-keskukselle tarkennettiin lausuntopyynnön liitteen 1 työohjelmassa esitettyjen selvitysten sisältöjä ja menetelmiä.

Hankkeesta vastaavan näkemys YVA-menettelyn tarpeesta ja kaavoituksesta

Hankkeesta vastaava toteaa lausuntopyyntönään, että hankkeen kaavoituksen uudistamisen yhteydessä ympäristövaikutukset voitaisiin arvioida riittävällä tarkkuudella päivitettäväksi esittämiensä selvitysten perusteella.

Hankkeesta vastaava toteaa, että uudelleen valmistelussa olevan osayleiskaavan lähtökohtana on, että hankesuunnitelma säilyy pääosin samana kuin kumotussa osayleiskaavassa; ”Maaselän hanke koostuu 7 tuulivoimalan lisäksi alueelle rakennettavista maakaapeleista sekä sähköasemasta, jotka sisältyvät kumotun osayleiskaavan rajauksen mukaiseen 545 ha suunnittelualueeseen. Tuulivoimaloiden määrä, sijainnit,

sähkönsiirtoyhteydet ja ajoyhteydet säilyvät samana. Voimaloiden kokonaiskorkeus nostetaan aiemmasta 255 metristä 265 metriin ja myös voimalatehot tulevat kasvamaan arviolta korkeintaan 8 megawattiin (MW) aiemmasta 5,6 megawattista. Osayleiskaavan lähtöaineistona käytetään aiemmin laadittua YVA-aineistoa ja osayleiskaava-aineistoa selvityksineen ja vaikutusten arviointineen. Selvityksiä täydennetään osayleiskaavatyön yhteydessä tämän lausuntopyyntöön liitteenä 1 esitetyn työohjelman mukaisesti. Muiden aiemman osayleiskaavaprosessin yhteydessä laadittujen selvitysten katsotaan olevan ajantasaisia ja ne on lueteltu liitteenä 1 olevassa työohjelmassa.”

”OX2:n näkemyksen mukaan hankkeen vaikutusten arviointi ja aikaisempien selvitysten täydentäminen kaavoituksen yhteydessä täyttää MRL 9 §:n vaatimukset vaikutusten selvittämisestä kaavaa laadittaessa. Lisäksi sekä MRL 9 § että YVAL 5 § sallivat myös YVA-rajan ylittävän hankkeen tai hankkeen muutoksen ympäristövaikutusten arvioinnin toteuttamisen erillisen YVA-menettelyn sijaan kaavoituksen yhteydessä. Näin ollen, ottaen huomioon, että hankkeelle on jo aikaisemmin suoritettu kattava YVA-menettely ja selvityksiä on täydennetty aikaisemmassa kaavoitusprosessissa, katsomme, ettei hankkeelle ole tarpeen suorittaa uutta YVA-menettelyä tai YVA-selostusta päivittää erillisessä YVA-prosessissa.”

ELY-keskus on tutustunut esitettyyn etenemistapaan ja laadittaviksi aiottuihin selvityksiin sekä hankittavaan aineistoon, ja todennut myös aiemmin laajemman hankkeen YVA-menettelyssä jo hankitun aineiston sekä niistä annetut palautteet ja lausunnot ja toteaa nyt pyydettyä lausuntonaan seuraavaa:

Hankkeen nykytilanne ja muutokset YVA-menettelyn jälkeen

Maaselän ja Hepoharjun tuulivoimahankkeet olivat YVA-menettelyssä vuosina 2015-2017, jonka jälkeen yhteysviranomaisen on antanut lausuntonsa hankkeen arviointiohjelmasta 1.3. 2017. YVA-menettelyssä todettujen vaikutusten jälkeen Hepoharjun alueelle sijoittuvasta hankkeen osaa ei ole kaavoitettu ja Maaselän aluetta on kavennettu Sanginjärven suunnasta. Maaselän alueen kaavoituksen yhteydessä vaikutusarviointeja on osin päivitetty.

Utajärven kunnanvaltuusto on hyväksynyt Maaselän tuulipuiston osayleiskaavan 19.11. 2020 (§89), jonka jälkeen kaavan hyväksymispäätöksestä valittiin.

Oikeuden päätökset

Pohjois-Suomen hallinto-oikeus on päätöksellään (1613/2022) hylännyt kaavan hyväksymisen 16.11.2022, todeten ettei kaava perustunut maankäyttö- ja rakennuslain 9 §n mukaisiin riittäviin selvityksiin ja vaikutusarviointeihin, eikä luonnonsuojelulain 49 §n 1 momentissa kiellettyjen vaikutusten aiheutumista ole selvitysten perusteella mahdollista poissulkea.

Korkein hallinto-oikeus on todennut 3.7.2023 vuosikirjapäätöksessään (KHO:2023:70), että ei muuta Pohjois-Suomen hallinto-oikeuden 16.11.2022 antamaa päätöstä, joka on kumonnut Utajärven kunnanvaltuuston päätöksen Maaselän tuulivoimapuiston osayleiskaavan hyväksymisestä. Korkein hallinto-oikeus on todennut, että osayleiskaava ei ole perustunut maankäyttö- ja rakennuslain 9 §n mukaisiin riittäviin selvityksiin ja vaikutusarviointeihin.

Sähkönsiirto

Maaselän tuulivoimahankkeen sähkönsiirto toteutuisi Pahkavaaran 400 + 110 kV voimajohdon kautta. Voimajohdon ympäristövaikutuksia on selvitetty aluksi sekä Pahkavaaran että Maaselkä–Hepoharjun tuulivoimahankkeiden YVA-menettelyssä. Reitti on sittemmin hieman muuttunut ja tarkempaan suunnitteluun edenneen reitin YVA-menettelyn tarpeesta on pyydetty ELY-keskuksen lausuntoa (5/2021). ELY-keskus on lausunnossaan (POPELY/1562/2021) todennut sähkönsiirtoreitin poikkeamat siinä määrin vähäisenä, ettei Pyhänselkä–Pahkavaaran 400 kV voimajohtohankkeessa edellytetty erillistä YVA-menettelyä.

Pyhänselkä–Pahkavaara 400 kV voimajohtohankkeesta on laadittu ympäristöselvitys (Ramboll) 14.10.2021, josta ELY-keskus on antanut lausuntonsa 25.5.2022 (POPELY/1562/2021).

Pahkavaara Wind Oy on saanut valtioneuvoston päätöksellä 2.11.2023 lunastusluvan (lunastuslaki 603/1977) ja ennakkohaltuunottoluvan Pahkavaara–Maaselkä–Pyhänselkä 400 + 110 kV voimajohdolle.

ELY-keskuksen lausunto aiemman YVA-menettelyn ja Natura-arvioinnin ajantasaisuudesta sekä kaavoituksen uudistamisesta

YVA-menettelyn riittävyys

Nyt tarkasteltava Maaselän tuulivoimahankkeen uudelleen kaavoitettava alue sijoittuu kaavoitettavan alueen osalta samalle alueelle, jolle on aiemmin toteutettu Maaselän ja Hepoharjun tuulivoimahankkeen YVA-menettely vuosina 2015-2017. Yhteysviranomaisena toiminut Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus on antanut hankkeen arviointiselostuksesta lausuntonsa 1.3.2017(POPELY/1343/2015). Nyt voimassa oleva YVA-laki on tullut voimaan toukokuussa 2017.

ELY-keskus toteaa, että vanhassa YVA-laissa (1994/468) ei ole nykyisen YVA-lain (2017/252) mahdollistamaa perustellun päätelmän ajantasaisuuden tarkistamista ja selostuksen täydennystä koskevaa säädöstä. Aiemmin hankkeen YVA-menettelyssä ollut yhteysviranomaisena on silti pyydettyessä velvollinen tarkistamaan, onko vanhan lain aikana annettu YVA-selostuslausunto vielä ajan tasalla, kun hankkeelle ollaan myöntämässä lupaa eli hyväksymässä kaavaa, joka mahdollistaisi tuulivoimaloiden rakentamisen tai myöntämässä tuulivoimaloille rakennuslupia. Lupaviranomaisen tulee hallintolain 31 §:n mukaisesti aina huolehtia asian riittävästä

ja asianmukaisesta selvittämisestä. Yhteysviranomaisella on myös vanhan YVA-lain mukaisessa hankkeessa YVAa hoitaneena asiantuntijaviranomaisena toimivalta ottaa kantaa YVAN riittävyteen.

Aiemman YVA-menettelyn riittävyttä nykyisessä hankkeessa tarkastellaan siten vanhan YVA-lain (468/1994) mukaisesti, mutta lakiin ei kuitenkaan sisälly varsinaisia tähän soveltuvia riittävyyspykäliä. Kyseeseen voi kuitenkin tulla YVAL (468/1994) 17 §, jossa säännellään valitusoikeudesta arvioinnin puuttumisen tai puutteellisuuden perusteella: *Sen lisäksi, mitä muutoksenhausta erikseen säädetään, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella on oikeus valittaa 4 §:ssä tarkoitettua hanketta koskevasta muun lain mukaisen lupa-asian ratkaisusta tai hankkeen toteuttamisen kannalta muusta olennaisesta päätöksestä sillä perusteella, että tässä laissa tarkoitettua ympäristövaikutusten arviointia ei ole suoritettu tai se on suoritettu olennaisilta osin puutteellisesti. Lisäksi se, jolla muutoin on oikeus hakea päätökseen valittamalla muutosta, voi valituksessaan vedota siihen, ettei arviointimenettelyä ole suoritettu tai se on suoritettu olennaisilta osin puutteellisesti.*

ELY-keskus toteaa, että nyt kyseessä olevassa Utajärven Maaselän tuulivoimahankkeessa on tarkasteltava sitä, onko hanke muuttunut niin oleellisesti, että voidaan katsoa, ettei ympäristövaikutusten arviointia ole suoritettu tai että se on suoritettu olennaisilta osin puutteellisesti. Lisäksi on tarkasteltava, onko kyseessä niin merkittävä hankkeen muutos, ettei hanketta voida enää katsoa samaksi hankkeeksi, jolloin tulisi käynnistää uusi YVA-menettely. Keskeistä on myös tarkastella sitä, täyttyykö hankkeen osalta YVA-lainsäädännön vaatimukset eli täyttääkö aiempi arviointiselostus kokonaisuutena arvioiden YVA-lainsäädännössä asetetut vähimmäisvaatimukset. Tarkastelussa kyseeseen tulevat myös toimintaympäristössä tapahtuneet muutokset ja niiden merkityksen tarkastelu riittävyttä arvioitaessa.

Esitetyn lausuntopyynnön perusteella uudistettava osayleiskaava-alue käsittäisi YVA-menettelyssä ja aiemmassa osayleiskaavassa olleen alueen, voimalasijainnit olisivat samat, mutta voimaloiden tehoon ja korkeuteen tulee hankkeesta vastaavan esittämän mukaisia muutoksia.

YVA-menettelyä sovelletaan nykyisen YVA-lain (YVAL; 252/2017) liitteen 1 hankeluettelossa mainittuihin hankkeisiin ja niitä kooltaan vastaaviin hankkeiden muutoksiin. Lisäksi arviointimenettelyä sovelletaan yksittäistapauspäätöksellä hankkeisiin, jotka todennäköisesti aiheuttavat laadultaan tai laajuudeltaan liiteluettelon hankkeiden vaikutuksiin rinnastettavia merkittäviä ympäristövaikutuksia, myös eri hankkeiden yhteisvaikutukset huomioon ottaen.

ELY-keskus toteaa voimaloiden korkeuden ja tehon muutokset siinä määrin vähäisiksi, että ei tee Maaselän tuulivoimahankkeesta YVAL 13 § mukaista päätöstä arviointimenettelyn soveltamisesta yksittäistapauksessa. Hankkeen toimintaympäristössä tapahtuneisiin muutoksiin, kuten useiden

tuulivoimahankkeiden yhteisvaikutuksiin, on kiinnitettävä huomioita jatkossa. YVA-menettelyn aikana laadituista selvityksistä on kulunut kohta kymmenen vuotta, joten kaavamenettelyssä hankkeen vaikutusarviointeja on tietyiltä osin täydennettävä ja osa täydennystarpeista vaatii esitettyjä lisäselvityksiä, uusia mallinnuksia, aiempien selvitysten asiantuntevaa tulkintaa sekä perusteellisia vaikutusarviointeja.

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus toteaa, että toimitetun ja muutoin tarkastelemansa aineiston sekä aiemmin laadittujen YVA-menettelyjen perusteella **nykyisen hankkeen vaikutusarviointeja voidaan täydentää kaavamenettelyssä eikä uuden YVA-lain mukaisen menettelyn tarvetta ole**. ELY-keskus ei myöskään tee asiassa YVAL 13 §n mukaista yksittäistapauspäätöstä. Mikäli hanke edelleen muuttuu tai laajenee, tulee YVA-menettelyn tarve arvioida uudelleen.

Laadittavat selvitykset

Hankkeesta vastaava on oikein tunnistanut, että hankkeen uudelleen kaavoittaminen vaatii tiettyjen selvitysten täydentämistä. Täydennettävistä selvityksistä käytiin myös keskustelua työpalaverissa ELY-keskuksen kanssa 5.2.2024.

Luontotyyppeihin ja kasvillisuuteen kohdennettavat selvitykset on aiottu uudistaa ja toteuttaa kesä-heinäkuussa 2024 viiden maastotyöpäivän aikana. ELY-keskus toteaa kasvillisuus- ja luontotyyppiselvitysten päivittämisen tarpeelliseksi. Esitetty ajankohta on pääosin oikea-aikainen, mutta kasvillisuuden kehitysvaihe on huomioitava maastotyön ajoittamisessa erityisesti jakson alku- ja loppupäässä. Toteutuksessa ja raportoinnissa tulee korjata puutteet, joihin yhteysviranomaisen lausunnossa (1.3.2017) on kiinnitetty huomiota. Lisäksi ELY-keskus suosittelee selvitysten laadintaan ja vaikutusten arviointiin Suomen ympäristökeskuksen ja Ympäristöministeriön opasta *Luontonselvitykset ja luontovaikutusten arviointi* (Mäkelä & Salo 2024, uudistettu painos), jonka mukaisesti tulee tehdä luontokohteiden arvoluokittelu.

Täydentävinä selvityksinä aiotaan laatia *metsäpeuraselvitys*, joka työohjelman mukaan toteutettaisiin paikkatietotarkasteluna ja yhtä aikaa susien lumijälkiselvityksellä toteutettavalla metsäpeuran jälkien selvittämisellä. ELY-keskus tuo esille, että metsäpeuran osalta Suomenselän osapopulaation tärkeitä levittäytymisalueita sijoittuu juuri Utajärven laajoille suoseuduille poronhoitoalueen eteläpuolella, ja kannan rotupuhtauden turvaamiseksi Metsähallitus Erätalous yhteistyössä Luonnonvarakeskuksen kanssa suunnittelee Pohjois-Pohjanmaan metsäpeura-aidan toteuttamista. ELY-keskuksen näkemyksen mukaan metsäpeuralle tärkeiden vasa-aikaisten elinympäristöjen toteaminen vaatii huolellisesta selvittämisestä, johon lumijälkilaskennat eivät sovellu.

Suurpedot, susi

Maaselän tuulivoimahankkeen aiemman osayleiskaavan hyväksymisen kumonnut oikeudenpäättös on todennut kaavan hyväksymisen olleen juuri suurpetoihin ja näissä suteen liittyvän tiedon osalta sekä maankäyttö- ja rakennuslain että luonnonsuojelulain vastainen. Luontodirektiivin liitteen IV (a) lajistoon lukeutuvien lajien lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on luonnonsuojelulain (9/2023) 78 §:n mukaisesti kiellettyä (vanha LsL 49 §).

Korkein hallinto-oikeus on päätöksensä (KHO 2066/2023) perusteluissa (kohta 34) todennut, että Maaselän tuulivoimapuiston osayleiskaava-alueella esiintyvistä suurpedoista ja susihavainnoista oli ilmoitettu kaavaa edeltäneessä YVA-menettelyssä vuonna 2016 ja tämän jälkeen yleiskaavaehdotuksesta annetuissa mielipiteissä vuonna 2020. Ja toteaa myös, että kunnalle on välittömästi yleiskaavaehdotuksen nähtävillä olon jälkeen toimitettu syyskuussa 2020 paikallisen riistanhoitoyhdistyksen edustajan antamat tiedot kaava-alueelta vuosina 2019 ja 2020 tehdyistä susihavainnoista. Lisäksi korkein hallinto-oikeus on todennut päätöksessään, että kaavaratkaisun luontoselvitysten riittävyys ratkaistaan kaavan hyväksymishetken perusteella.

Vakiintuneiden ja tehokkaiden selvitys- ja vaikutusarviointimenettelyjen puuttuessa ELY-keskus toteaa suden ja muiden suurpetojen osalta luontodirektiivin edellyttämien lisääntymis- ja levähdysalueiden todentamisessa olevan haasteita. Suden lisäksi karhu ja ilves lukeutuvat luontodirektiivin liitteessä IV a lueteltuihin lajeihin, ja näistä susi on luokiteltu uhanalaiseksi (EN, erittäin uhanalainen).

EU:n luontodirektiivissä keskeinen lainsäädännöllinen termi on lisääntymis- ja levähdysalue, jonka heikentämistä tai hävittämistä on mikä tahansa haitallinen ihmistoiminta, myös toiminnan pitkäaikaiset, epäsuorat ja välilliset vaikutukset. Heikentämisen tai hävittämisen ei tarvitse olla tahallista ollakseen kiellettyä. Lisääntymis- ja levähdyspaikan tulkintaohjeessa (Nieminen & Ahola 2017) esitetään, että heikennys- ja hävityskielto pyrkii nimenomaan paikkojen ekologisen toiminnallisuuden ylläpitämiseen. Ekologinen toimivuus toteutuu, kun lisääntymis- ja levähdyspaikat täyttävät kaikki lisääntymisen tai levähtämisen onnistumiseen tarvittavat ekologiset vaatimukset. Ympäristöministeriön tuottama uusi tuulivoimaopas (luonnos 2023) ohjeistaa toteamaan suurpetojen potentiaalisia pesäalueita poissulkevalla paikkatietoanalyysillä Portugalissa tehtyihin seurantatutkimuksiin (da Costa ym. 2017) viitaten on todettu, että suurpetoihin kohdentuvia vaikutuksia voidaan parhaiten lieventää jättämällä vähintään kahden kilometrin suojavyöhyke suden tunnettuihin pesäpaikkoihin. ELY-keskus toteaa, että oleellista on aluksi paikantaa ja määritellä mahdollinen ydinreviiri, johon hankkeella voi olla vaikutusta. Lisäksi ELY-keskus huomauttaa käyttämään epäselvissä tapauksissa varovaisuusperiaatetta.

Luonnonvarakeskuksen ja riistahallinnon yhteistyössä toteuttama TASSU-järjestelmä kokoaa suupetoyhdyshenkilöiden keräämiä havaintotietoja

suurpedoista. Johtuen yhdyshenkilöverkoston pienuudesta etenkin pohjoisessa Suomessa, keskittyvät havainnot usein asutuksen läheisyyteen, kun taas harvaan asutuilta seuduilta havaintoja kertyy vähemmän. Tämä puolestaan voi johtaa aliarvion suurpetojen määrästä juuri harvaan asutulla seudulla, mikä on syytä ottaa huomioon tarkastellessa havaintotietoja.

ELY-keskus on todennut kaavahankkeen työpalavereissa (19.9.2023 ja 5.2.2024), että esitetyt lumijälkilaskennat eivät anna riittävää tietoa suden pesimäalueiden ja pentueaikaisten alueiden eli direktiivin määrittelemien mahdollisten lisääntymis- ja levähdysalueiden sijainnista ja laadusta. ELY-keskus toteaa niin ikään, että Kemilän reviiriltä ei ole olemassa Luonnonvarakeskuksen panta-aineistoa. Ja mikäli aiotaan hyödyntää riistakolmiolaskentojen tuloksia, on niissä syytä tarkastella useiden vuosien ja useiden riistakolmioiden aineistojen avulla, ja silloinkin saadaan hajanaista taustatietoa pääasiassa alueen pienriistakannoista. Kaikki saatavilla oleva tieto sekä reviirin tiedossa oleva historia on kuitenkin hyvä koota susireviirille kohdennettavan vaikutusarvioinnin taustatiedoksi. ELY-keskus toteaa, että etenkin suden osalta maastoselvityksiä ja maastosta hankittavan tiedon tarkkuutta on syytä kohdentaa siten, että kaavaratkaisuissa voidaan varmistua lajin lisääntymis- ja levähdysalueiden heikentymättömyydestä ja reviirillä olevan lauman olosuhteiden säilymisestä siten, että alueella voi edelleen elää lisääntymiskykyinen lauma.

Susireviirin alueeseen kohdennettuina selvityksinä lumijälkilaskennan lisäksi on työohjelmassa esitetty elinympäristöanalyysiä, jossa potentiaalisista lisääntymis- ja levähdyspaikoista toteutettaisiin paikkatietoanalyysi (4 työpäivää). ELY-keskus toteaa, että ilman tarkempaa analysoitavaa aineistoa ja menetelmiä, ei voi tässä lausunnossa ottaa kantaa mahdolliseen onnistumiseen ja analyysin uskottavuuteen. Kaavamenettelyn aikana menetelmää on hyvä avata ja analyysimenetelmästä on hyvä saada myös luonnonvarakeskuksen näkemykset kaavoituksen edetessä. Oleellista ELY-keskuksen näkemyksen mukaan tässäkin on pätevän asiantuntijahenkilön osallistuminen susireviirille tärkeiden osien ja alueiden tulkintaan.

Linnustoseelvitysten osalta esitetyssä työohjelmassa ei todettu täydennystarpeita edellisiin selvityksiin ja YVA-menettelyssä hankittuun aineistoon verrattuna. Kuitenkin esitetään mahdollisesti laadittavaksi (työohjelman optio) maakotkan lentoseuranta välillä maaliskuu-lokakuu ja tällä katettaisiin myös muuta petolintutietoa hankkeen lähialueelta. Muita linnustoseelvityksiä ei esitetä uusittavan. ELY-keskus katsoo, että koska aiemman kaavahankkeen pohjalla olevasta YVA-menettelystä ja sen aikana laadituista selvityksistä on kulunut kohta kymmenen vuotta, olisi kaavan vaikutusarviointien pätevyyden kannalta syytä harkita uusittavan ns. perusluontoseelvitykset, joihin sisältyy kasvillisuus- ja luontotyypiselvitysten lisäksi pesimälinnustoseelvitys. Tässä etenkin metsonsoidinpaikkatietoa on hyvä tarkentaa ja ajantasaistaa. Samoin optiona esitetyn maakotka-/petolintuseurannan avulla voidaan varmistua hankealueen ja sen lähialueen mahdollisista petolintureviireistä ja saada tietoa vaikutusarvioinneille. Esitetty lähimmän maakotkareviirin elinympäristömallin käyttö sekä hankkeen sijoittumisen

toteaminen suhteessa siihen on tarpeen osoittaa kaavan vaikutusarvioinneissa.

Työohjelmassa ei esitetä kaavoituksen yhteydessä uudistettavan aiemmin laadittuja *lepakkoselvityksiä*. Maaselän-Hepoharjun lepakkoselvitysten yhteydessä Maaselän alueelta on kuitenkin saatu runsaasti lepakkohavain-toja passiivikartoitusmenetelmällä ja todettu yksi pohjanlepakon päiväpiilo. ELY-keskus kehottaa tarkentamaan vähintään asiantuntija-arviona selvitysten riittävyttä nykyisen kaava-alueen osalta, ja toteamaan, että onko tarve poiketa lajisuojelusta. ELY-keskus toteaa, että on tarpeen olla olemassa riittävä aineisto, mikäli hankkeen edetessä ilmenee lepakoiden osalta tarve tarkastella mahdollista direktiivilajin lisääntymis- ja levähdys-alueen heikentämistä.

ELY-keskus toteaa, että kaavamenettelyn aikana on selkeästi todettava mitkä YVA-menettelyn aikana laadittavat selvitykset on taustatietoina hyödynnettävissä kaavahankkeen vaikutusarvioinneissa ja miltä osin. Lisäksi tuotava esille uudet laadittavat selvitykset, niiden ajankohta ja työpanos. Luontodirektiivilajien osalta ELY-keskus suosittelee, että kaikki levinneisyytensä puolesta hankealueella esiintyvät potentiaaliset lajit käsitellään vähintään asiantuntija-arviona ja niiden osalta, joihin voi kohdistua potentiaalisia vaikutuksia, hankitaan vaikutusarviointien pohjalle tarvittava esiintymistieto maastoselvityksin.

Muiden erillisselvitysten osalta lausuntopyynnön yhteydessä toimitettu työohjelma sekä työpalaveri toivat esille, että kaavan uudelleen käynnistymisen myötä päivitetään näkymäalueanalyysi ja sen mukaiset valokuvasovit-teet vastaamaan korotettuja voimaloita (265 m). Näiden pohjalta laaditaan uudet maisema- ja kulttuuriympäristöselvitykset ja päivitetään vaikutusarvioinnit. Lisäksi melu- ja välkeselvitykset aiotaan asianmukaisesti päivittää uusilla voimalakorkeuksilla. ELY-keskus toteaa nämä tarpeellisiksi kaava-työn kannalta. Lisäksi on syytä tarkastella, että aiemmin laaditut arkeologiset selvitykset ovat edelleen ajan tasalla ja tarkistaa uusin rekisteritieto niiden osalta.

Natura-arviointi

ELY-keskus toteaa, että aiemmin YVA-menettelyssä olleen Maaselkä-Hepoharjun hankkeen Natura-arviointivelvollisuus koski enemmän Hepoharjun alueen vaikutuksia Säippäsuon-Kivisuon Natura-alueeseen (FI1106000, SAC/SPA). ELY-keskus on antanut Natura-arviointista lausuntonsa 22.2.2017 (POPELY/1343/2015). Nyt tarkasteltavana oleva kaava-alue sijoittuu siinä määrin etäämmälle Säippäsuon-Kivisuon Natura-alueesta, eikä potentiaalisia merkittäväksi yltäviä vaikutuksia alueen suoje-luperusteena esitetyille luontotyypeille (SAC) tai linnustolle (SPA) ELY-keskuksen näkemyksen mukaan aiheutuisi, joten Natura-arviointia ei ole tarpeen uudistaa.

ELY-keskus kuitenkin kehottaa huomioimaan hankkeen sijoittumisen osin maakotkareviirille ja kaavan vaikutusarvioinneissa sekä taustatiedoissa tarpeen tuoda esille erillisenä liitteenä (JulKL 621/1999 22§, 24.1§) hankkeen sijoittumisen suhteessa mahdolliset vaikutukset lajin reviiirin käytölle, muiden hankkeiden aiheuttamat yhteisvaikutukset huomioiden. Maakotka on kyseisen Natura-alueen suojeluperustelaji.

Kaavoitus

ELY-keskus on todennut syyskuussa käydyssä työpalaverissa, että hankkeen kaavoitus on käynnistettävä uudelleen osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta lähtien, sillä aiemmin laadittu ja hyväksytty kaava on kumottu.

Nyt lausuntopyynnössä esitetyn etenemistavan perusteella hankkeen kaavoitus on käynnistymässä asianmukaisesti osallistumis- ja arviointisuunnitelmalla.

Hankkeen kaavoituksen uudistamisessa merkittävää on, että tuulivoimaloiden rakentamisen mahdollistava kaava perustuu kaavan merkittävät vaikutukset arvioiviin riittäviin ja ajantasaisiin selvityksiin sekä asianmukaiseen ja pätevään vaikutusarviointiin. Kaavaa hyväksyttäessä on varmistettava, että kaavassa osoitettujen tuulivoimaloiden alueiden toteuttaminen sovitettavissa yhteen luonnonarvojen vaalimista koskevan yleiskaavan sisältövaatimuksen kanssa, eikä kaavan hyväksymisestä aiheudu luonnonsuojelulain 78 §:n 1 momentissa tarkoitettuja kiellettyjä vaikutuksia.

Maankäyttö- ja rakennusasetuksen 1 §:n 1 momentin mukaan maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:ssä tarkoitettuja kaavan vaikutuksia selvittäessä on otettava huomioon aikaisemmin tehdyt selvitykset sekä muut selvitysten tarpeellisuuteen vaikuttavat seikat. Selvitysten on annettava riittävät tiedot, jotta voidaan arvioida suunnitelman toteuttamisen merkittävät välittömät ja välilliset vaikutukset muun muassa ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön sekä kasvi- ja eläinlajeihin, luonnon monimuotoisuuteen ja luonnonvaroihin. Kuten aiemmin todettu, korkein hallinto-oikeus on todennut päätöksessään, että kaavaratkaisun luontoselvitysten riittävyys ratkaistaan kaavan hyväksymishetken perusteella.

ELY-keskus muistuttaa, että viranomaisten on huolehdittava asian riittävästä ja huolellisesta valmistelusta varmistamalla, että asian ratkaisemiseksi riittävät tiedot ja selvitykset ovat toteutuneet (hallintolaki 31.1.§) ennen päätöksentekoa. Tämä koskee sekä kunnan päätöksentekoa ja lupaviranomaista että ELY-keskuksen luonnonsuojeluviranomaista.

Maaselän kaava-alue sijoittuu pääosin uudistettavana olevassa Pohjois-Pohjanmaan energia- ja ilmastovaihemaakuntakaavassa säilyvänä esitettyyn alueeseen Maaselkä (377), joka on osoitettu aiemmin 1.-3. vaihemmaakuntakaavassa. ELY-keskus tuo lisäksi esille, että kaavoituksen

yhteydessä on selkeästi tuotava esille hankkeen sähkönsiirron liittyminen Pähkäväära-Pyhänselkä voimajohtoon.

Tämä asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu viraston sähköisessä asianhallintajärjestelmässä. Asian on esitellyt ylitarkastaja Minna Takalo ja ratkaisut alueidenkäyttöryhmän päällikkö Taina Törmikoski. Lausunnon valmisteluun ovat lisäksi osallistuneet ylitarkastaja Maarit Vainio, ylitarkastaja Veli-Matti Kangas sekä alueidenkäytönasiantuntija Markku Siira.

Jakelu

OX2 Oy

Tiedoksi

Utajärven kunta
Pohjois-Pohjanmaan Liitto

Tämä asiakirja POPELY/1343/2015 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument POPELY/1343/2015 har godkänts elektroniskt

Ratkaisija Törmikoski Taina 26.02.2024 15:46

Esittelijä Takalo Minna 26.02.2024 15:45